

Sapiegų parko komplekso tvarkymo projekto (dendrologinių ir kraštovaizdžio formavimo sprendinių) ekspertizės aktas

2017 m. gruodžio 11 d.

Vilnius

Ekspertų komisija (toliau – Komisija):

komisijos pirmininkas – dr. R. Bakys.

nariai: Alvydas Mituzas, dr. Lina Straigytė, dr. Loreta Semaškienė, Steponas Deveikis, Renaldas Žilinskas.

Ekspertizės objektas: Sapiegų rezidencijos, Trinitorių vienuolyno ir ligoninės statinių komplekso, teritorijos tvarkybos darbų projekto želdyno tvarkymo dalis.

Komisijai buvo pateikta ši rengiamo projekto medžiaga: 1) Sapiegų rezidencijos teritorijos ir šio komplekso istorinės raidos apžvalga (XVII a. – XX a.); 2) geologinių ir geotechninių tyrimų ataskaita; 3) archeologinių tyrimų duomenys; 4) esamų želdinių fitosanitarinės būklės patikrinimo aktas; 5) Sapiegų rezidencijos, Trinitorių vienuolyno ir ligoninės statinių komplekso teritorijos sutvarkymo projektiniai pasiūlymai (su esamų medynų inventorizacijos duomenimis bei jų pertvarkymo ir priežiūros pasiūlymais).

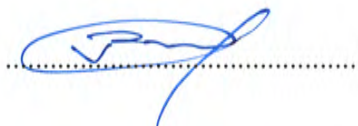
Ekspertų komisija išnagrinėjusi pateiktą medžiagą, susipažinusi su situacija vietoje (apžiūrėjusi želdyną esantį numatomoje tvarkyti teritorijoje) bei išklausiusi projekto autorių paaiškinimus dėl numatomų projekto sprendinių konstatuoja, kad:

1. Sapiegų rezidencijos Vilniuje barokinių rūmų ir parko ansamblis – vienintelis Lietuvoje išlikęs tokio ansamblio pavyzdys su akivaizdžiai mažai pažeista (teritorijos konversijos prasme) parterine jo dalimi. Laikui bėgant šioje teritorijoje, barokinio parko parterijoje, tebeturinčiame aiškius barokinio stiliaus parko išplanavimo elementus dėl nepriežiūros, neapgalvoto, chaotiško papildymo naujais augalais (ar net ir savaiminių medžių atsiradimo) susiformavo blogos kokybės medynas, nebeturintis barokinio sodo vaizdo.
2. Vienintelio Lietuvoje barokinio stiliaus parko atkūrimas yra svarbi sociokultūrinė misija. Kaip apibrėžiama ICOMOS Florencijos chartijoje (1891) istorinis želdynas yra „architektūros ir parkų meno kompozicija, kuri domina visuomenę istorijos ir meno požiūriu“. Lietuvos Respublikos želdynų įstatyme sąvoka „istorinio želdyno atkūrimas“ apibrėžiama kaip „kompleksinis želdyno tvarkymas, kai grąžinama autentiška želdyno struktūra ir kompozicija“, t. y. konkretaus istorinio želdyno stiliaus pagrindinių bruožų visuma.
3. Projekto rengėjai pakankamai gerai išanalizavo esamą situaciją. Pateikti ekspertizei Sapiegų parko planavimo ir tvarkybos projekto sprendiniai yra pagrįsti 2008 m. UAB „Lietuvos paminklai“ parengtu Sapiegų rezidencijos komplekso nekilnojamojo kultūros paminklo apsaugos specialiuoju planu ir atliktais archeologiniais, istoriniais, dendrologiniais ir arboristinėmis tyrimais.
4. Ekspertų komisija pritaria pagrindinei Sapiegų parko komplekso planavimo ir tvarkymo projekto idėjai – sugrąžinti šio parko parterinei daliai barokinio sodo vaizdą.
5. Komisija pritaria parko rekonstrukcijos darbų įgyvendinimui etapais bei etapų eiliškumui: I etape numatytoje tvarkyti teritorijoje sugrąžinant autentišką barokinio sodo vaizdą; II etape numatytoje tvarkyti teritorijoje taikant kompromisinį variantą (t.y. autentišką vaizdą atkuriant tik pagal pagrindinius takus ir paliekant dalį esamų medžių); III etape numatytoje

tvarkyti teritorijoje paliekant visus esamus, geros fitosanitarinės būklės, pakankamai mechanškai stabilius, gero estetinio vaizdo medžius.

6. Komisija pritaria numatytiems medžių šalinimo darbams atkuriant barokinį parko išplanavimą atskirose jo dalyse. Tai pagrįsta ir projekto autorių atlikta esamos situacijos vietoje analize ir analogiškų kompleksų tvarkymo patirtimi bei praktika užsienio šalyse (Latvijoje – Rundalėje, Lenkijoje – Bialystoke, Varšuvoje).
7. Projekto sprendinys parterinėje parko dalyje (I etapo teritorijoje) barokinio ornamento terasoje palikti per 20 pavienių brandaus amžiaus medžių nepagrįstas ir prieštarauja autentiško barokinio sodo vaizdo atkūrimo bent vienoje parko dalyje idėjai. Įgyvendinus pirminį projekto sprendinį, šioje teritorijoje barokinio sodo vaizdą atkurti bus neįmanoma. Todėl Komisija siūlo parterinėje parko dalyje atsisakyti palikti pavienius medžius.
8. Projekto ekspertizės metu fito-archeologiniai tyrimai, atliekami Gamtos tyrimų centre, dar nebuvo baigti. Komisija siūlo atsižvelgti į šių tyrimų rezultatus, konkretizuojant sprendinius, liečiančius projektuojamo barokinio sodo rūšinę augalų įvairovę.
9. Techniniame projekte numatomas technologines priemones, sodinamų augalų sąrašus ir kt. tikslinga patikslinti papildomai, rengiant darbo projektą, darbo brėžinius arba dalykiškai susiejant aiškinamojo rašto teksto teiginius į technologinį aprašą.
10. Komisija siūlo parko tvarkybos sprendiniuose numatyti įtraukti į naujai sodinamų augalų sąrašus ir griežtai karpomus pavienius medžius (soliterus). Pateiktoje istorinėje medžiagoje, bent dviejose vietose įvardinama, kad tokių medžių (suformuotų kūgio forma) Sapiegų parke XVIII a. buvo daug (vienoje vietoje minimi 62, kitoje – 68 tokie medžiai). Tokių augalų panaudojimas suteiktų atkurtam barokinio sodo parteriui autentiškumo.

dr. Remigijus Bakys

dr. Audrius Skridaila

.....

Alvydas Mituzas

dr. Lina Straigytė

dr. Loreta Semaškienė

Steponas Deveikis

.....

Renaldas Žilinskas

